

sæculi consiliarios in domesticis et liberorum paedagogos suorum, habent ipsi procuratores rei familiares : similiter in quibusdam Ecclesiis archidiaconos, quos familæ respicit gubernatio. Sunt in sæcularibus quæstionarii, id est qui reos examinant; sunt in Ecclesia exorcistæ, dæmonum exclusores. Habent aulæ potentium janitores, habet et domus Dei ostiarios. Habet mundus veredarios, commentarienses, ludorum exhibtores, carminum pompaticos relatores ; habet Ecclesia acolythos, lectores, cantores atque psalmistas. Cæterum ex utriusque ordinis conjunctione et dilectione una domus Dei construitur, unum corpus Christi efficitur, cunctis membris officiorum suorum fructus mutuæ utilitati conferentibus ; dum oculus est in sapientibus, qui veram lucem percipiunt et insinuant; os in doctoribus, auris in benevolis auditoribus, nasus in discretionis amatribus, manus in operatoribus, pedes in proficien- tibus, venter in compatiensibus, humeri in laboribus

A toleratoribus, cuncta in cæteris : ut non sit schisma in corpore, sed si gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra ; si contrastatur unum, cuncta condoleant. Ista convenientia eo usque tenenda est, donec occurramus omnes in virum perfectum, ut sit Deus omnia in omnibus (*I Cor. xi*).

CONCLUSIO LIBELLI.

Gravi pondere tandem solutus, et utinam tam projectu quo magno, in fine conclusionis lectores obtestor ne quod obedientia subii, isti tribuan^t temerariae præsumptioni. Fateor enim me nec reperisse cuncta, quæ dilucidare cupivi, nec cuncta posuisse quæ reperi : cum et rerum magnitudo sciendi cupiditatem succenderet, et diversitatum confusio fastidii nimietatem præberet. Habet tamen in his lectoris mei curiosa vestigatio etsi non copiam satietatis qua delæctetur, qualemcunque tam causam inquisitionis, qua melius exerceatur.

WALAFRIDI STRABI FULDENSIS MONACHI DE SUBVERSIONE JERUSALEM *SERMO, seu TRACTATUS.*

(Apud Canisium, Lectiones antique, tom. II, pag. 277.)

Quantum Dominus omnipotens de projectu hominum gaudeat, quantumve de illorum ruina condoleat, ex multis locis Scripturæ sacræ, præcipue tamen ex præsenti lectione cognoscere possumus. Denique cum Judæi vellent Dei Filium interfiscere, et de ejus interitu tractarent, ipse ut pius pater eorum perditionem deflebat. Nam cum Dominus Ju-dæos se quærentes interflicere deslet, patulo ostendit quantum de projectu humani generis gaudeat, qui tunc de futura longe post nece Judæorum dolebat. Narrat superius Evangelii textus quomodo Dei Filius miserit discipulos pro pullo asinæ, cui insidens Hierusalem venerit, quando cœperint omnes turbæ descendantium gaudentes laudare Dominum voce magna, super omnibus quas viderant virtutibus dicentes : « Benedictus qui venit Rex in nomine Domini, pax in celo et gloria in excelsis (*Luc. xix*). » Et quidam Pharisæorum dixerunt ad illum : « Magister, increpa discipulos tuos (*Ibid.*). » Quibus ipse ait : « Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt (*Ibid.*). » Juxta hæc verba subiungit Lucas evangelista : « Et ut appropinquavit Jesus Hierusalem, videns civitatem, flevit super illam, dicens : Quia si cognovisses et tu, etc. (*Ibid.*) » Condolebat Dominus interitum perfidæ civitatis, quem nesciebat ipsa sibi esse venturum. Non existimandum est quod fleverit Dominus pulchra mœnia civitatis, aut ædificia murorum, aut altitudines turrium, sed per metaphoram habitatores deslet civitatis. Est antea metaphora tropus, ut Græcorum ac Latinorum

C docet peritia, per quem Scriptura plerumque loquitur ; scilicet per inhabitantem [inhabitatum] ad habitantem, per irrationalē ad rationalem, per inanimalem ad animalem. Omitamus cætera, dicendo de præsentibus : per inhabitantem [inhabitatum] ad habitantem, sicut hoc in loco ; et sicut alibi Dominus dicit : « Hierusalem, quæ occidis prophetas, et lapidas eos qui ad te missi sunt (*Math. xxiii*). » Sicut enim ibi, ita et hic, non super Hierusalem flevit, sed super habitatores ejusdem civitatis, quibus a flente Domino dicitur : « Quia si cognovisses et tu, » subauditur, fleres. « Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi, nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis (*Luc. xix*). » In die enim sua perversa civitas, ea, quæ ad pacem sibi erant, habebat ; quia extollebatur in honoribus, gloriabatur in facultatibus, lætabatur in divitiis, in abundantia rerum, in secunditate prolis, et in sanitate corporum. Et quia, quæ ad pacem præsentem pertinebant, habebat, futuram rixam non prævidelat. Unde et recte subditur : « Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis (*Ibid.*). » Præsens quippe gaudium tribulationem afferebat. De qua tribulatione recte subinfertur : « Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et filios tuos, qui in te sunt, et non relinquunt in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tue (*Ibid.*). »

Qualiter autem hæc verba juxta litteram impletarunt, in subversione ejusdem civitatis et populi Ju-dæici, Josephus historiographus pleniter narrat, qui

inter cetera quoque commemorat qualiter venerunt duo principes Romanorum, Vespasianus, et Titus, pater et filius, cum manu bellica ad subversionem ejusdem civitatis, quadragesimo secundo anno post Domini resurrectionem atque ejus gloriissimam ascensionem. Et recte ac merito, ut qui Patrem Deum, et Filium denegaverant, a patre et filio necarentur. Exspectavit enim Dominus populum Judæorum post passionem suam quadraginta et duobus annis ad poenitentiam, sed magna ex parte noluerunt converti, et proinde tam duros incurserunt hostes. Nam cum populus Romanorum omnem circa regionem igne combureret, et omnis populus cum mulieribus et parvulis, quasi vir unus, civitatem ingredere tur in die solemnii Paschæ ad celebrandum Pascha, repente urbs obsidione circumdata est, ita ut nullus ingredi vel egredi posset. Quod nutu Dei actum est, ut qui in solemnii die Paschæ Filium Dei cruci crudeliter affixerant, in eadem die ab hostibus oppressi affligerentur: in tantum, ut ita dira fames interius viscera eorum torqueret, excepto quod gladius eos exterius affligebat, ut nonnulli nec ab ipsis calceamentis se abstinerent, sicut idem Josephus dicit. Alii reliquias feni veteris, et purgamenta frumenti, et paleas ruminabant: nonnulli vero indumenta portarum detrahentes, dentibus ea conficienda tradebant. In hac necessitate et omnis pudor et verecundia ab eis recesserat, quia totum sibi valida fames vindicaverat. Nam et mulieres a virorum manibus et pueri a parentibus, et quod infelicius est, ipsæ matres a filiorum dentibus cibum incomestum abstrahebant, mulieres sparsis crinibus trahebantur, ut cibos absconditos detergerent: erga canitiem senum nulla reverentia, nulla erga parvulos miseratio servabatur. Super hæc omnia prædones inter eos surrexerant, qui gravius eos interiorius affligebant quam ab hostibus exterius affligerentur. Nam si cujuslibet fores clausas vidissent, indicium erat quod intus positi ederent, et continuo confractis foribus cibum de ipsorum manibus abstrahebant. Mensam igitur juxta morem nullus ponere audebat, sed propria quasi furtiva edebant; frumentum in civitate deerat, et si quis pro colligendis herbis egredi voluisse, statim ab eis qui intus erant, detinebatur, quasi cum Romano exercitu pacem facere vellet. Jacobant igitur corpora juvenum per plateas civitatis, magis fame quam ætate defecta. Nullus juxta morem sepeliebatur, quia nec multitudo morientium nec virium debilitas hoc sinebat. Nonnulli corpora charorum suorum sepelire curantes, super ipsorum tumulos spiritum emittebant. Cumque tabo magnus, et intolerabilis fetor esset in civitate, coepérunt corpora mortuorum extra muros projicere, in tantum ut corpora ipsis muris coequari viderentur.

Quadam autem die Titus civitatem cum foris gyaret (nam Vespasianus pater jam propter imperium Romanum perrexerat), vidensque omnes vallos civitatis cadaveribus mortuorum plenos, et morientium

A corpora pene ipsis muris coequari, testem Deum invocabat hoc opus suum non esse, elevansque oculos in cœlum cum ingenti gemitu fertur dixisse: O cives Romani, non cunctabor referre quod sentio; arbitror quod si ab hac pestilentissima urbe exercitus Romanorum paulisper abscederet, habitatores ejus aut hiatu terræ absorberentur, aut ignitus Sodomitanis exurerentur, aut aquis diluvii necarentur. Hæc dicens, cum fortassis in crastino re-pausatus esset exercitum, illico milites armat, custodias ponit, et coepit iterum civitatem possidere. Merito ergo atroci fame torquebantur, qui panem vitæ necaverant.

Narrat etiam idem Josephus facinus inauditum in ea perpetratum, videlicet quod esset quædam mulier nomine Maria, filia Eleazar, prædives valde nobilique genere exorta, quæ cum cetera multitudo ad civitatem convenerat, cuius substantia, quam circa in regione habebat, cum ab hostibus esset vastata et igni combusta, nec non et ea quæ in civitate secum detulerat, consumpta, in hac necessitate vel tribulatione contra ipsam se fertur armasse naturam. Denique erat ei sub uberibus parvulus filius quem ante oculos statuens talia fertur dixisse: tangam enim sensum, quamvis verba ipsa dimittam: O infelix mater, et o infelior fili, in fame, et bello, et vastatione prædonum cui te reservabo? Nam etsi vita sperari possit, jugo servitutis urgemur. O chare nate, esto cibus matri luæ! et esto prædonum furor! sæculis fabula, et recordatio pessima famis. Hæc dicens, statim filium jugulat, et partem illius igni torret, partemque alteram in posterum sibi reservat, cumque ad odorem exustæ carnis juxta morem prædones adesserent, mortem misere minari ceperunt, nisi cibos quos absconderat, detergeret. Tum illa truculentu vultu, et ipsis prædonibus truculentior: Optimam, inquit, partem reservavi vobis, et tunc cetera membra infantis deterxit, dicens: Meus, inquit, partus est, et meus filius est, et facinus meum est. Edite, nam et ego prior comedи quem genui: nolite matre esse religiosiores neque feminis molliores. Quod si vos pietas vincit et execrare meos cibos, ego quæ talibus pasta suum, his iterum pascar. Tum obstupesci prædones, et tantum facinus abhorrentes, nuntiaverunt urbi, et hoc unusquisque ante oculos statuens tanquam proprium nefas deslebat, et cum magno ejulatu, et fletu, et clamore statim porta civitatis aperta est, et ingressus Titus cum omni Romanorum exercitu, alios gladio peremit, alios igne exussit, et juvenes quos corpulentiores reperit in captivitatem destinavit. Colligens autem historiographus numerum eorum qui faine et ferro interempti sunt, invenit undecies centena milia: illorum vero qui in captivitatem dispersi fuerunt nonaginta milia; latronum vero illorum qui postquam civitas capta est, diversis modis mortui sunt, incertus est numerus: civitas autem ita a fundamentis destructa est, ut non relinqneretur in ea lapis super lapidem.

Hæc ex Josepho commemoravimus, ut veridicam Domini sententiam suis approbemus, quia dixit : « Quia venient dies, et circumdabunt te inimici tui vallo, et circumdabunt te, et coangustabunt te undique, et ad terram prosternent te, et filios tuos, qui in te sunt, et non relinquunt in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ (*Luc. x.*). » Inde etiam alio in loco dicit Dominus ad discipulos : « Amio dico vobis, non relinquetur in ea lapis super lapidem, qui non destruatur (*Matth. xxiv.*). » Et alibi : « Cum videritis Hierusalem ab hostibus circumdari, scitote quia prope est desolatio ejus (*Luc. xxi.*). » Monstratur locus usque in hodiernum diem, quia in eodem loco, ubi tunc sita erat, lapis super lapidem non remansit. Sed postea foris portam civitatis, ubi Dominus crucifixus fuit, ab Aelio Adriano reædificata est, et nunc Aelia vocatur. Tanta autem vilitas fuit in emptione mancipiorum Iudaicorum, ut dantes unum argenteum, triginta sibi emerent Judeos. Et dignum sic fuit ut qui vili pretio Dominum emerant, vili mercimonio vendarentur.

Tunc etiam adimpletum est vaticinium Ezechieli prophetae quod ei a Domino dictum fuerat : « Et tu, fili hominis, sume tibi gladium acutum radentem pilos, et ducas eum per caput tuum, et barbam, et facias inde quatuor partes : unam partem disperge in ventum, alteram projice in ignem, terciam incide ferro, et reliquias ligare in summitate pallii tui (*Ezech. v.*). » Quod totum tunc adimpletum est quando alia pars populi gladio interempta est, alia igne combusta, atque alia in captivitatem destinata, quæ captivitas usque hodie in miseros Judeos per totum mundum perdurat. Per ipsam namque partem quam propheta in ignem projecti, intelligere debemus eos qui de populo Iudeorum igne perierunt, sive combustam etiam ab inimis civitatem. Per eam partem quam incidit ferro, ostendit eos qui interfici sunt gladio. Per partem quam dispersit in ventum, demonstrat eos qui dispersi sunt in captivitatem per diversa spatia orbis. Per gladium, quem evaginare jussit post ista, generalis percussio Domini intelligitur in eodem populo. Per reliquias quas in summittate pallii ligare jussit, significat eos qui de eadem gente in fine saeculi credituri sunt. Quare vero tam dura eis acciderint, subfertur, « eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ (*Luc. xix.*). » Tunc quippe eos visitavit quando inter eos incarnari voluit, quam visitationem optabat Psalmista dicens : « Visita nos, Domine, in salutari tuo (*Psal. cv.*). » De qua etiam et Zacharias : « Visitavit, et fecit redemptionem plebis suæ (*Luc. i.*). » Et « Visitavit nos Oriens ex alto (*Ibid.*). » Sed hoc tempus visitationis persida civitas non cognovit, quia Christo in carne apparente, populus Iudeorum in eum credere contempnit. Unde et ad duritiam cordis eorum aves cœli in testimonia deducuntur, cum dicuntur : « Milvus in

PATROL. CXIV.

A « cœlo cognovit tempus suum, turtur, et hirundo, et ciconia custodierunt tempus adventus sui : Israel autem me non cognovit, et populus meus me non intellexit (*Jer. viii.*). »

Nec solum per semetipsum eos Dominus visitare dignatus est, sed etiam post suam ascensionem per quadraginta et duos annos variis signis et prodigiis ac portentis non solum eos visitavit, sed etiam terruit. Etenim, sicut idem Josephus narrat, quadam die adnota in sacrificio vitula enixa est agnani. Sera etiam templi, que tanti ponderis erat ut vix a viginti viris moveri posset, per semet ipsam est reserrata. Media autem nocte ita lux in templo clara resulsa, ut a nonnullis media dies putaretur esse. Quod ignari cernentes, astinabant prospera sibi esse

B ventura, sed sapientes minime latuit interitum civitatis significari. Streptus quoque et voces auditæ sunt in templo dicentium : Transeamus ab his sedibus. Currus quoque et equites ignei visi sunt in aere deferti, interitum miseræ civitatis minantes. Ante duos etiam annos obsessionis eorum, stella gladio per omnia similis in cœlo per totum annulum apparuit super civitatem. Sed et ante unum annum subversionis eorum, quidam vir nomine Jesus, plebeius et rusticus, in die solemnis Paschæ inter medios populos cœpit clamare et dicere : Vox ab oriente, vox ab occidente, vox a quatuor plagis cœli, vox super sponsos et sponsas, vox super Hierusalem et templum. Cumque a populis nimil cœderetur, nullatenus tacebat, et cum inter si gella spiritum emitteret, alebat : Væ, vae Hierosolymis ! Cumque tot ac tantis miraculis et signis non solum visitati, sed etiam territi fuissent, non est mollitum cor eorum ad penitentiam, sed in suis malitiis et peccatis perseveraverunt.

Neque dignum erat ut sine ultiō remanerent, qui tantis sceleribus fuerant auctores, quorum ultiō in actibus Elisei prophetae præfigurata est, quando descendens de Galgalis pueri insultabant ei dicentes : « Ascende, calve, ascende, calve (*IV Reg. ii.*). » At ille maledixit eis in nomine Domini, et egressi duo ursi de saltu devoraverunt ex eis quadraginta et duos pueros. Per Eliseum intelligimus Dominum Christum, qui ductus a Judæis in locum qui dicitur Calvariae locus, ad crucifigendum; sicut Eliseus est a pueris irrisus, ita et Dei Filius a Judæis est delusus, quando flectentes genua dicebant : « Ave, rex Iudeorum (*Matth. xxvii.*). » Et item. « Si Filius Dei est, descendat de cruce, et credemus ei (*Ibid.*). » Et percutientes eum dicebant : « Prophetiza nobis, Christe, qui est qui te percussit (*Matth. xxvi.*). » Per quadraginta et duos pueros quadraginta et duo anni figurantur quibus eos Dominus ad penitentiam expectavit, sed illis penitentib[us] egressi duo ursi de saltu, id est duo magni principes Romanorum, de silvis gentilium adventantes, Vespasianus scilicet et Titus, et interfecerunt eos.

« Et ingressus in templum cœpit ejicere vendentes in illo et ementes, dicens illis : Scriptum est, Do-

31

mus mea domus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum (*Luc. x.*). » *Ædificavit rex Salomon dominum Domini (III Reg. viii)* ut esset domus orationis, sed a sacerdotibus, qui debuerant esse observatores legis et fabricatores, spelunca latronum facta fuerat, eo quod ibi mercimonia præpararentur. Dictum fuerat filii Israel ut ter in anno se congregarent ad festa celebranda in Hierusalem (*Exod. xxii.*). Itemque lex præcipiebat: Non apparabit in conspectu meo vacuus (*Ibid.*). Venientes ergo de longinquis regionibus, non valentes secum deferre dona quæ offerrent, cegebant eos ministri templi ut emerent ab eis. Dante populo dona fraudabant sacerdotes, et non sicut præceptum erat, Dominu immelabant, sed ad hoc sibi reservabant ut aliis iterum venderent, et ex hoc pretium munera B sibi multiplicarent. Unde juxta alios evangelistas oves et boves, turtures et columbae in templo vendebantur; et ne aliquam excusationem emendi haberent, numularii in templo residebant (*Matth. xxi.*; *Marc. xi.*). Domum vero orationis speluncam latronum fecerant, quia quod male emptum erat, iterum male vendebant. Et ad hoc in templo residebant ut si qui munera offerrent, eos magnis laudibus sacerdotes extollerent; si vero non essent qui munera offerrent, flagellis percuterent.

Itaque ut qui hæc minus intelligenter mulceamus [*fort.*, doceamus], hæc historialiter perstrinximus, nunc vero brevi sermone repetendum immorabitur. Quod diximus pertinere ad materialis templi destructionem, potest quoque et ad unamquamque C peccatrixem animam referri. Flevit tunc piissimus Dominus per semetipsum perditam civitatem; sicut quotidie per doctores sanctos in Ecclesia animas percutunt. Illi nempe a doctoribus flendi sunt in Ecclesia, qui semetipsos ftere nesciunt, qui ignorant eur planguntur, qui lamentantur cum malefecerint, et exultant in rebus pessimis. Taliter apostolus Paulus vice Christi lapsum discipulorum flebat, dicens: « Lugeam multos ex his qui ante peccaverunt (*II Cor. xii.*). » Et item: « Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis (*Gal. iv.*). »

Quod ergo a Domino flenti perituræ civitati dictum est, pereundi etiam animæ convenit. Ait enim Dominus perituræ civitati: Quia si cognovisses, et tu (*Luc. xix.*), subaudi, fleres, si peccatrix anima, tribulationem et angustiam quæ ei in futuro crescent, agnoscere, ubi vermes sunt qui non moriuntur, et ignis qui non extinguetur (*Isa. lxvi.*), magis eligerent cum electis in hoc seculo ad tempus lugere quam cum reprobis gaudere. « Et quidem in hac die tua, quæ ad pacem tibi (*Luc. xix.*). » Suam diem peccatrix anima habet, cum transitorio et cito finiendo gaudet in seculo, cum inflatur honoribus, extollitur in divitiis, gloriantur in facultatibus, sed quæ in die sua habet, quod scandalum in die aliena patiatur, non prævidet, neque futuram tribulationem prospicit. Unde recte

A subditur: « Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis (*Ibid.*). » Exercitat quippe oculos cordis, privatus amor; et sicut pulvis oculos corporeos exercitat, ne clare videre possint; ita amor hujus saeculi et praesentes divitiae oculum mentis exercitat, ne futurum judicium providere possint. De ejus tribulatione recte subjungitur: « Quia venient dies in te, et circumdabunt te inimici tui vallo (*Ibid.*). » Quia venient dies in te, id est tempora mortis, dies tribulationis, dies angustiarum, dies calamitatis et misericordiarum, quando incipiet infelix anima cum semetipsa rixari, et quasi dicere: Quare in malis operibus memetipsam dilatavi? quare ex præteritis peccatis poenitentiam non egi? cur in bonis operibus memetipsam non exercui? Et tunc incipiet poenitentia, cum nullus fructus poenitentiae remanebit, sed sola strictio vindictæ. « Et circumdabunt te, et coangustabunt te undique (*Ibid.*). » Infelici animæ nos sunt pejores inimici quam immundi spiritus. De quibus se cupiebat eripi Psalmista cum diceret: « Eripe me de inimicis meis, Deus meus (*Psal. lxxviii.*). » Et item: « Eripe me de operantibus iniquitatem (*Ibid.*). » Ergo inimici miseræ animæ vallo eam circumdant, quando immundi spiritus circa diem mortis omnia peccata ei replicant, valdegne eam coangustant, quando ipsi qui primi ei fuerant persuasores ad crimina, sicut exactores ad tormenta.

« Et ad terram prosternent te. » Ad terram quippe infelix anima prosternitur, quando virtutes quas se habere putabat, amittit, sive etiam caro, quæ de terra sumpta est, ad terram revertitur. Sicut scriptum est: « Terra es, et in terram ibis (*Gen. iii.*). » « Et filios tuos qui in te sunt (*Luc. x.*). » Fili quaque in Scripturis sanctis, vel filiae, opera significant, aliquando bona, aliquando mala. Bona, sicut ait Psalmista. « Et videoas filios filiorum tuorum, pacem super Israel (*Psal. cxxvii.*). » Mala autem, sicut in hoc loco, cum dicitur: « Et filios tuos qui in te sunt (*Luc. xix.*). » Ad terram quippe filii peccatrixis animæ prosternuntur, quia non solum de mala opere, verum etiam et de ipsa cogitatione; et non solum de mendacio, et perjurio, atque murmuratione, sed etiam et de ipso otioso sermone reddituri sumus rationem, Domino dicente: « De omni verbo otioso et quod locuti fuerint homines, reddent de eo rationem in die judicii (*Matth. xii.*). » Et: « Non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognovisti tempus visitationis tuae (*Luc. xix.*). » Sic etiam civitatis in ædificio lapis super lapidem ponitur ut crescat constructio, ita quoque cogitatio pessima super malam cogitationem ponitur, et malis operibus mala consuetudo jungitur, ut quoddam ædificium diabolicum construatur. In destructione civitatis lapis super lapidem non relinquitur, quia in die judicii non solum mala opera, sed etiam iniqua cogitatio cessabit et perierit. Sicut Psalmista: « In illa die, inquit, peribunt omnes cogitationes eorum (*Psal. cxlv.*). » Et ideo necesse est ut dum in hoc seculo sumus, et nobis vacat, non solum a malis

abstineamus, sed etiam bonum in omnibus operari studeamus. Ante omnia diem mortis ante oculos ponamus, quia facile contemnit omnia qui se semper cogitat moritum. Unde Salomon nos hortatur dicens : « In omnibus operibus tuis memorare novissima tua (*Ecli. vii.*). » Et item : « In die bonorum ne immemor sis malorum ; et in die malorum, ne immemor sis bonorum (*Ecli. xi.*). »

Pius Dominus, qui nos patienter exspectat, acriter in die judicij judicabit, si conversi non fuerimus. Unde et nos admonet in Evangelio : « Currite dum lucem habetis, ne tenebris mortis vos comprehendant (*Joan. xii.*). » Et item : « Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo, ne forte te tradat adversarius judici, et index te tradat ministro, et in carcere mittaris : amen dico tibi, non exies inde donec reddas novissimum quadrantem (*Matth. v.*). » Et Paulus apostolus : « Deus tempus habemus, operemur bonum ad omnes (*Gal. vi.*). » Et item : « Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis (*II Cor. vi.*). » Et Salomon : « Quodcumque potest manus tua facere, e instanter operare (*Ecli. ix.*). »

« Eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ (*Luc. xix.*). » Multis namque modis in præsenti vita peccatricem animam Deus visitat. Visitavit prius per adventum Filii sui et per ejus miracula, quotidie visitat prædicationibus doctorum, visitat per prospera et aduersa, visitat per flagella, visitat per persecutionem ; sed anima perversa non cognoscit quo clausis oculis ad ignem vadit. Non enim in prosperitate se humiliat, nec in adversitate se recognoscit.

Omiseram supra quia Hierusalem terrestris quatuor modis intelligenda est ; historialiter primo ; civitas, quæ in monte Moria sita est, ædificata a Sem Noe filio, et vocata Salem : secundo possessa a Iebusæo, ex qua sortita est vocabulum Iebus. Tertia a Salomone, et inde vocata est Iierosolyma, ex Iebusæo et Salomone, quasi Iebusolyma : postea destruta a Romanis, reædificata est ab Aelio Adriano, a quo nunc Aelia vocatur : ecce ad litteram.

Allegorice autem Hierusalem interpretatur risio pacis, quæ significat sanctam Ecclesiam. Nam superna Hierusalem non potest continere nisi pacificos in fide Christi.

Per anagogem vero animam significat sanctam, quæ Dominum per contemplationem mentis semper meretur videre.

« Et ingressus in templum, cœpit ejicere vendentes et ementes in illo, dicens : Scriptum est : dominus mea donus orationis est, vos autem fecistis illam speluncam latronum (*Ibid.*). » Quod tunc Dominus per semetipsum egit corporaliter, quotidie agit in Ecclesia spiritualiter. Templum Dei spiritualiter Ecclesia est, quia domus orationis recte dici potest, ubi Ecclesia quotidie Deo mundas preces offerre non cessat, dicens cum Psalmista : « Dirigatur oratio

A « mea sicut incensum in conspectu tuo (*Psal. cxl.*). » In quo templo, videlicet Ecclesia, vendentes et clementes sunt qui honorem ecclesiasticum non propter lucrum animarum, sed propter lucrum terrenum requirunt, vel propter favores hominum. Unde bene juxta alios evangelistas oves et boves, turtures et columbae in templo vendebantur (*Matth. xxi*; *Marc. xi*). Bovis quippe nomine in Scripturis sacris aliquando prædicatores designantur, sicut ait Dominus ad Moysen : « Non arabis in bove simul et asino, (*Deut. xxii*), » hoc est, noli conjungere in prædicatione, sive doctrina, prudentem cum stulto. Per ovem innocentia designatur vel simplicitas. Ovis quippe simplicissimum est animal. Qui ergo sanctitatem aut innocentiam Dei aliis ostendit, ut laudem ab hominibus requirat, ovem venalem in templo portat. De quibus Dominus in Evangelio dicit : « Omnia opera sua faciunt ut videantur ab hominibus (*Matth. xxiii*). » Et item : « Amen dico vobis, receperunt mercedem suam (*Matth. vi*). » Per columbam vero Spiritus sanctus designatur. Unde et idem Spiritus sanctus in specie columbae super Dominum baptizatum apparuit (*Matth. iii*). Qui ergo gratiam Spiritus sancti per impositionem manuum, quam gratis dare debuerant, Domino dicente : *Gratis accepistis, gratis date* (*Matth. x*), non propter Deum, sed propter munera vel lucrum terrenum aliis tribuunt, quasi columbas in templo vendunt. De quibus scriptum est : « Ignis devorabit tabernacula eorum qui munera libenter accipiunt (*Job xv*). » C Et item : « Non accipies in judicio personam pauperis, quia munera excœcant oculos sapientium, et verba rectorum subvertunt (*Exod. xxiii*). » Tales Dominus e templo ejicit, qui quamvis in præsenti sæculo Ecclesiæ conjuncti corpore videantur, tamen in die judicij ab Ecclesia separabuntur, quando dicit illis : « Discedite a me, maledicti, in ignem æternum, qui preparatus est diabolo et angelis ejus (*Matth. xxv*). »

D « Et erat quotidie docens in templo (*Luc. xix*). » Dominus quotidie docet in templo per sanctos prædicatores quoties sanctum Evangelium legitur, Apostolus recitat, doctores prædicant. Semper Dominus in Ecclesia docet, sicut ipse ait : « Sine me nihil potestis facere (*Joan. xv*). » Hoc ideo ait ut nullus in die judicij aliquam possit excusationem habere peccati. Cum enim doctor in Ecclesia verbum Dei annuntiat, Christus in templo docet, et qui prædicatores verbum contemnit, Christum audire renuit, ipso dicente : « Qui vos audit, me audit ; et qui vos spernit me spernit (*Luc. x*). » Hanc destructionem civitatis ad destructionem animæ nostræ expavescamus. Precemur itaque Dominum ut qui Hierusalem terram destruit permisit, et postea Hierusalem cœlestem permanere disposuit, destruat peccata corporis et animæ nostræ, quatenus nos introducat in cubiculis sponsæ suæ, ut cum eo videamus indolienter bona quæ sunt in Hierusalem.